

■ İradə Musayeva

Həyat nədir? - sualına "Ana bətninin zülmətindən qəbrin zülmətinə qədərki yol. Bax bir zülmətdən digərinə gedən bu yol bomboşdur. Onu işləmi, sənətləmi... Hər kəs bu boşluğu öz istedadına, bacarığına görə doldura bilər. Təkcə taleyə bel bağlayıb oturmaq olmaz. Taleyinə nələrisə əlavə etməyi bacarmalısan" - deyər cavab verən Vaqif Səmədoğlu həyatı cavabsız sualların dözülməyən ağrısı hesab edirdi. Vaqif Səmədoğlu bu boşluğun hansı məqamındadır? - onu Allah bilir... Vaqif Səmədoğlunun dərdləşdiyi, məsləhətləşdiyi Allah...

Allah, nə var, nə yox?

Məndən nə xəbər var?

gecələri özüm sayaram,

Üzümə açılacaq, neçə səhər var?

Bəyənəcəksənmi məni,

bəndəni hansı gözle görəəcəksən?

Allah, özüm gəlir,

Ya kimisə göndərəcəksən?

Vaqif Səmədoğlu müdrikliyinin qarşısında təsəlli vermək, həkimə "qaş-göz eləmək" ki, əşşi, sənin heç nəyin yoxdu və s. bu kimi uşaq oyunları, mənəcə, tanıdığımız və şəxsən mənim tanıdığım Vaqif Səmədoğluya qarşı anlayışsızlıq olardı. O Vaqif Səmədoğlu ki, on illər öncə demişdi ki:

Ölüm gəlir, ömür, sonun mübərək...

İmam Həzrət Əli deyirdi ki, insanlar yuxudadır, öldükəri zaman ayılacaqlar. Məlumdur ki, "Qurani-Kərim" məntiqində ölüm yoxluq və məhv olma deyil. Ölüm bu dünya üçündür, necə ki ana bətnindən dünyaya gələn uşaq bu həyata nisbətən diri, ana bətnindəki həyat üçünsə ölmüş hesab edilir. Bütün bunlar anlaşılandır, ancaq İbn Sina deyirdi ki, ölümə məhkum bir insanda yaşamaq eşqinin nə qədər güclü olduğunu təsəvvür edə bilsəydiniz, ən qüssəli günləriniz də sizə gözəl görünərdi...

Bəli, fərq də bundadır: hansı xəstə insanla belə açıq və ərklə danışmaq olardı Vaqif Səmədoğlundan başqa? Necə ki şair onun xəstəliyinin müalicəsi üstündə baş sındıran həkimlərə: narahat olmayın, onsuz da siz də öləcəksiniz, həkim - demişdi İzrailde...

"Ana bətninin zülmətindən qəbrin zülmətinə..."

Ən ağır durumunu da şair kimi yaşamaq və soyuqqanlıqla, ənənəvi üslubuna xələl gətirmədən təsvir etmək bütün həyatı boyu dəyişməyən Vaqif Səmədoğlu özünəməxsusluğu idi. "Həyat mənim əlimdən tutanda da, vüranda da o şey mənim üçün mövzu olub. Onun üçün mən bir şeirimdə deyirəm ki, dünya bəhanəymiş şeir yazmağa. Mən elə vəziyyətə düşmüşəm ki, yerimdə başqası olsaydı, bəlkə də intihar haqqında düşünərdi. Ya ölkədən qaçmağa üstünlük verərdi, yaxud oturmağa ağılayardı. Mən oturmağa o vəziyyətim haqqında şeir yazmışam. Özümün də o vəziyyətimi göstərməyə-göstərməyə..."

Sən gecədir bu gün yənə,

Sabah yənə son səhər.

Sən yel dolur son yelkənə,

Qayıq üzür birtəhər...

Axırıncı ağacdır bu,

Əsir sonuncu külək.

Bağlayır sonuncu yolu

Yənə sonuncu fələk...

İndi son küçə üstünə

Yağacaq son addımlar.

Yənə dönəcəklər tənə,

Sapsarı son adamlar...

Doğulur sonuncu insan,

Sonuncu insan ölür,

Yənə son dəfə ağlayan,

Son dəfə gülən olur...

50 il öncə yazılmış bu şeirin ovqatını şairin 2014-cü ildə yazdığı şeirlərdə görmək olur. Özünəməxsus fəlsəfi baxış, lirik duyğular, rənglər, obrazlarda, ifadə və deyimlərdə təzəlik, yeni çalarlar hər iki dövrü səciyyələndirir. Müəllif söz yoluna çıxanda həyatın zahirindən doğan alabəzəkliyə meyl etmədi. Daxili, daha dərin qatlarda baş verən prosesləri izlədi və gəldiyi əqli nəticənin poetik ifadəsində özünəməxsus rənglərdən istifadə etdi. Ümitsizliyin, qəmin, kədərin yeni - həyatın özü kimi təzəliklə rənglərini kaşf etdi. "Son səhər", bir tikə yelə bənd olub sürünən sonuncu qayıq, axırıncı ağac, sonuncu yol və bu yolu kəsən sonuncu fələk. Sonuncu küçədə ölümə doğru gedən saralmış adamlar gözəndir. Və nəhayət, doğulan sonuncu insan sonuncu ölən olur. Son dəfə ağlayan isə son dəfə güləndir. Gənc şair dünyanın və bəşər övladının müəmmalı aqibətini belə görür. Sanki "Dünyanın sonu" adlı heyrətamiz və düşündürücü bir tablo yaradır. Dünyaya sonuncu dəfə, son nəfəsdə baxan insanın nəzərindəki bu mənzərə ilə həyatı

sevən də, sevməyən də hər kəs nə vaxtsa qarşılaşa bilər. Əlbəttə, son dəfə, son nəfəsdə...

Bunu yadda saxlayan dərk edər ki, dünyadan, dünya malından beş əlli yapışmağa dəyməz. Mənəvi gözəlliklərdən yapış, o şeydən ki, onu ruhunla apara bilərsən. Şeirinin forması, dili, üslubu, poetik elementləri fikirdəki fəlsəfi-elmi məntiqi quruluqdan azad edir, onu duyumlu və daha anlaşılqı şəkllə salır. Və bütün şeirləri üçün xarakterik olan xoşagəlimli cəhətlərdən biri də odur ki, ibrətamiz, ağıllı fikirlər heç vaxt nəsihət, öyüd şəklində söylənilir. Ona görə də bu poeziyada publisistik, çağırış ruhlı şeirlər axtarmaq əbəsdir. Burada nə konkret tənqid hədəfi var, nə tərif obyekt, fikir var - oxucunu düşündürən, özünə qaytaran, özünü özündən utandıran, kimliyini düşünməyə vadar edən, Allahından qorxudan, nəhayət, insanı İnsan olmağa çağıran xeyirli bir fikir. Vətəndaş yanğısı, ictimai kədər, ümumbəşəri duyğular nə qədər güclü olsa da haray, qışqırıq yoxdur...

Ömrümün sonuna neçə gün qalıb? - sualının poetik inikası: Gecələri özüm sayaram, üzümə açılacaq neçə səhər var?

Bu sətirleri yazma-yaza boğazımı qəhər tutur... çünki boğazıma qədər gəlib dirənən çoxlu ürəkbulanırıcı və ürəksıxıcı suallarım var özümüzə... Qəhər boğur, ona görə ki, hakimiyyətin də, məhkumiyyətin də, qara küllənin də səhifələrinin üstündə şairinin boğazından yapışan bir millət üçün yazdığı boş və mənasız bir şey hesab etməyən Vaqif Səmədoğlu haqqında bütün yaxşı sözləri gələcəyə saxlayan xudpəsənd toplum olduğumuzu anlayıram. Qəhər boğur bir də ona görə ki, mən Vaqif Səmədoğlunun poeziyası haqqında 1999-cu ildə yazdığım "Vaqif Səmədoğlunun poetik dünyası" adlı kitabın davamını (dramları ilə bağlı ikinci kitabı) qeydləri və materialları hazırlasam belə yazıb çatdırı bilmədim... İşdən, məişətdən bu kitaba vaxt tapa bilmədim...

Elə bu məqamda V.Səmədoğlunun yaxın dostu Vaqif Bayatlının misralarını xatırladım. V.Səmədoğlunun 60 illik yubileyində Vaqif Bayatlı dedi ki, adaş, "Bəxt üzüyü"nü yazıb məni işə salmışam, hamı mənə Moşu deyir...

Min illərdi bəşər övladı

beləcə gedir irlə -

böyük insanları başlaya-başlaya

Sonra öz günlərini

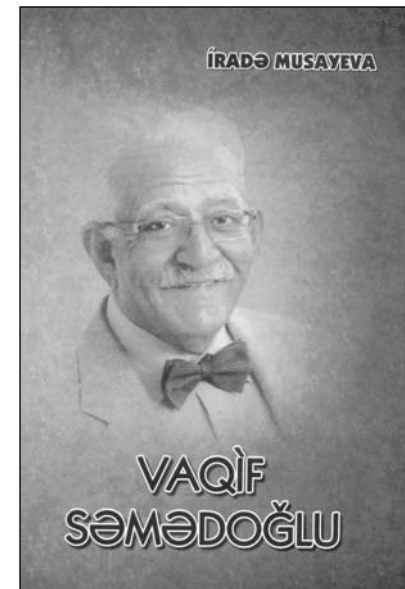
Özü-özünə bağışlaya-bağışlaya

* * *

Hamı qaçıb gizləndə

Sınıq pəncərələrə tutulmuş qəzet kimi

Şairlərə gəlir dünyanın soyuğu

* * *

Qələmi söz-söz ağlayıb qurtarar
Tüstü tənəsindən burum-burum,
Bulud-bulud çıxan şairi,
Ölmüş bilib basdırarlar
Gözünü tanrının gözünə
Zilləyib baxan şairi.

* * *

Gətinir! Gətinir!

Nə qədər qızdırmalı,

Nə qədər azdırmalı dərdiniz var.

Gətinir!

Biz şairlər meşə kimi

Cəngəllik kimi bir şeyik.

Bizdə dərd də ac qalar, məhv olar.

Gətinir dərdinizi azdırın bizdə.

(V.Bayatlı)

Böyük insanları cəmiyyət, xalq qorurmalıdır... Böyük cəmiyyətlərdə, böyük xalqlarda qayda belədir. Bəs bizdə?

Bizim hamımızın əvəzinə bu işi Nüşabə xanım gördü. O, Vaqif Səmədoğlunu həyat yoldaşı kimi yox, məhz Vaqif Səmədoğlu kimi qiymətləndirməyi bacardı və bu yolda fədakarlığını əsirgəmədi... Vaqif isə özünü "həyata vurğun pessimist" adlandırdı...